

Vatikán/Taliansko 27. marca – Na záver svojej pastoračnej návštevy 25. marca 2017 v Miláne sa Svätý Otec stretol s **birmovancami, ich rodičmi a katechétmi**. Na zaplnenom 80-tisícovom štadióne Meazza - San Siro pápež František hovoril talianskym tínedžerom o vlastnej ceste k priateľstvu s Ježišom, na ktorej zohrali dôležitú úlohu jeho rodičia a starí rodičia, miestny kňaz a tiež jeho vrstovníci.

Mladým dal Svätý Otec niekoľko rád, ako sa dá rásť v priateľstve s Ježišom. Na záver ich požiadal, aby pri birmovke dali sľub Bohu, že nikdy nepripustia vo svojom prostredí šikanovanie. S rodičmi detí hovoril pápež František najmä o odovzdávaní viery deťom. Katechétom zas zdôraznil celostný prístup vo výchove mladého človeka.

Pápež František postupne odpovedal na tri otázky. Na prvú z nich, ktorú položil jeden z birmovancov, Svätý Otec odpovedal:

„Dávid, opýtal si sa ma: *„Ked' si bol v našom veku, čo ti pomáhalo rozvíjať priateľstvo s Ježišom?“* Sú to tri skutočnosti, ktoré sú medzi sebou vzájomne prepojené. Ako prví to boli starí rodičia, ktorí mi pomáhali. Mal som skúsenosť, že starí rodičia mi rozprávali o živote. Jeden dedko bol stolár a učil ma, ako sa Ježiš prácou vyučil tomu istému remeslu, a tak keď som pozeral na dedka, myslel som na Ježiša. Druhý dedko mi hovoril, aby som nikdy nešiel spať bez toho, že by som nepovedal slovko Ježišovi na „dobrú noc“. Stará mama ma učila modliť sa, a tiež mama, druhá babka to isté... Dôležité je, že starí rodičia majú múdrosť života. (...) Dám vám jednu radu: rozprávajte so starými rodičmi. Rozprávajte, pýtajte sa ich na čo len chcete. Počúvajte starkých. Je to dôležité, v tomto čase, rozprávať so starými rodičmi. Pochopili ste?“

Pápež František spomenul aj druhú skutočnosť, ktorá mu pomáhala v priateľskom vzťahu s Ježišom:

„Potom mi pomáhalo hrať sa s priateľmi, pretože hrať sa dobre, hrať sa a cítiť radosť z hry s priateľmi, bez ubližovania si a premýšľať o tom, že takto sa hrával Ježiš... Ale opýtam sa vás: Hrával sa Ježiš? Áno, či nie?“ Mladí odpovedajú: „Áno!“

Pápež sa s mladými pohral v spontánnej komunikácii, keď si ich odpovede nechal zopakovať, či naozaj dobre počul. Ako tretiu skúsenosť potom Svätý Otec uviedol farnosť a spoločenstvo, ktoré mohol prežívať v oratóriu. Na záver odpovede mladým dodal:

„Tieto tri veci vám umožnia rásť v priateľstve s Ježišom: rozprávať sa so starými rodičmi, hrať sa s priateľmi, a chodiť do kostola a do oratória. Pretože pri týchto troch veciach sa viac modlíš. Modlitba je tá niť, ktorá spája tie tri veci.“

Možnosť položiť otázku svätému Otcovi dostali aj manželka Monica a Alberto, rodičia birmovancov, ktorí sa opýtali: *„Ako odovzdať našim deťom krásu viery? Niekedy sa zdá ťažké hovoriť o týchto veciach bez toho, aby sme sa stali nudnými a banálnymi, alebo ešte horšie, autoritárskymi. Aké slová použiť?“*

Svätý Otec svoju odpoveď rozdelil do troch častí. Ako prvú vec im odporúčal dbať o to, aby deti mohli vieru **podvedome zachytiť z ich života**, aby sa im svedectvo viery vrylo do srdca a do pamäti:

„Myslím si, že toto je jedna z kľúčových otázok, ktorá sa dotýka nášho života ako rodičov: odovzdanie viery, a dotýka sa tiež nášho života ako pastierov a ako vychovávateľov. Odovzdanie viery. Rád by som túto otázku položil vám. A pozývam vás spomenúť si, ktoré osoby zanechali stopu vo vašej viere a čo z nich sa do vás najviac zapísalo. To čo sa pýtali deti mňa, sa teraz pýtam ja vás. Ktoré osoby, situácie a veci vám pomohli rásť vo viere, odovzdať vám vieru? Pozývam vás rodičov stať sa na chvíľu v predstavivosti opäť deťmi a spomenúť si na osoby, ktoré vám pomohli veriť. „Kto mi pomohol veriť?“ Otec, mama, starí rodičia, katechétky, teta, pán farár, sused, kto vie... Všetci si nosíme v pamäti, ale zvlášť v srdci, niekoho, kto nám pomohol veriť. Teraz je tu moja výzva pre vás: chvíľku ticha ... a každý nech premýšľa: kto mi pomohol veriť?“

A ja odpoviem za seba, a aby som povedal pravdu, musím sa vrátiť v spomienke do Lombardie. [potlesk] Mne veľmi pomohol veriť a rásť vo viere jeden kňaz pochádzajúci z diecézy Lodi. Skvelý kňaz, ktorý ma krstil a potom som počas celého môjho života chodieval za ním; niekedy častejšie, niekedy menej... a on ma sprevádzal až po môj vstup do noviciátu (k jezuitom). A za to ďakujem vám Lombardanom, ďakujem! [potlesk] A nikdy nezabudnem na toho kňaza, nikdy, nikdy. Bol apoštolom spovedania, apoštolom spovedania. Milosrdný, dobrý, pracovitý. A tak mi pomohol rásť. Každý myslel na konkrétnu osobu? Ja som povedal, kto pomohol mne.

A spýtate sa, prečo toto malé cvičenie. Naše deti na nás pozerajú neustále; aj keď si to neuvedomujeme, oni nás celý čas sledujú a behom toho sa učia. [potlesk] „*Deti na nás hľadajú*“, to je názov filmu od Vittoria De Sica z roku 1943. Pozrite si ho. Vyhľadajte si ho: „*Deti na nás hľadajú*“. A chcem urobiť vsuvku: rád by som povedal, že talianske filmy z povojnového a ešte trochu neskoršieho obdobia, boli - vo všeobecnosti - skutočnou „katechézou“ ľudskosti. Koniec vsuvky.

Deti na nás pozerajú, a vy si neviete predstaviť úzkosť, ktorú prežívajú deti, keď sa rodičia hádajú. Trpia! [potlesk] A keď sa rodičia rozvedú, účet platia oni. [potlesk] Keď sa privádza dieťa na svet, máte si byť vedomí tohto: preberáme zodpovednosť za rast toho dieťaťa vo viere. Veľmi vám pomôže čítať exhortáciu *Amoris laetitia* [O láske v rodine], predovšetkým prvé kapitoly, o láske, o manželstve, štvrtú kapitolu, ktorá je skutočne kľúčová. Ale nezabudnite: keď sa hádate, deti trpia a nerastú vo viere. [potlesk]

Deti poznajú naše radosti, naše zármutky i starosti. Vedia zachytiť všetko, postrehnú všetko, a keďže majú veľmi veľkú intuíciu, vyvodí si svoje závery a svoje poučenia. Vedia, kedy im nastavujeme pasce a kedy nie. Vedia to. Sú mimoriadne chytré. Preto jedna z prvých vecí, ktoré vám poviem je: dbajte o ne, dbajte o ich srdce, o ich radosť, o ich nádej. „Očká“ vašich detí si postupne zapamätávajú a snímajú srdcom, ako je viera jedno z najlepších dedičstiev, ktoré ste dostali od vašich rodičov a vašich predkov. Všimnú si to. A ak vy im dáte vieru a žijete ju dobre, to je odovzdávanie.

Ukázať im, ako viera pomáha kráčať ďalej, čeliť mnohým drámam, ktoré prežívame, nie s pesimistickým postojom, ale s dôverou, toto je najlepšie svedectvo, ktoré im môžeme dať. Hovorí sa: „Slová odnesie vietor“, ale to čo sa zaseje do pamäti, do srdca, to ostane navždy.“

Ako druhú vec pápež František rodičom odporúča **spoločné prežívanie nedele a hru spolu deťmi:**

„Na rôznych miestach majú rodiny veľmi pekný zvyk, že idú spoločne na svätú omšu a potom idú do parku, kde sa deti spolu hrajú. Tak sa viera stane potrebou pre rodinu spolu s inými

rodinami, s priateľmi, spriatelnenými rodinami... Toto je pekné a pomáha žiť prikázanie svätiť sviatočný deň. Nielen ísť do kostola pomodliť sa alebo si pospať počas kázne – stane sa! – nie len, ale potom ísť s hrať sa spolu. Napríklad teraz, keď začína pekné počasie, v nedeľu po omši s celou rodinou je dobré, ak môžete zájsť do parku alebo na námestie, zahrať sa, trochu byť spolu. V mojej vlasti sa to nazýva „dominguear“, stráviť nedeľu spoločne.

Avšak naša doba je dosť mrzká, aby niečo takéto umožňovala, pretože mnohí rodičia, aby mohli zabezpečiť rodinu, musia pracovať aj cez sviatočné dni. A toto je mrzké. Vždy sa pýtam rodičov, keď mi povedia, že strácajú trpezlivosť s deťmi, prvá otázka: „A koľkí sú?“ - „Traja, štyria“, odpovedia. A položím im druhú otázku: „Zahraš sa so svojimi deťmi? Hraš sa?“ A nevedia čo odpovedať. Rodičia v týchto časoch sa nemôžu, alebo aj stratili návyk hrať sa so svojimi deťmi, „strácať čas“ s deťmi. Jeden otec mi raz povedal: „Otče, keď ja idem do práce, ešte sú v posteli, a keď sa neskoro večer vrátim, už sú v posteli. Vidím ich len cez sviatočné dni.“ To je nedobré! To je život ktorý nám berie ľudskosť! Ale majte na pamäti toto: hrať sa s deťmi, „strácať čas“ s deťmi je tiež odovzdávanie viery. Je to nezištnosť, nezištnosť Božia.“

Ako tretiu vec pre odovzdanie viery deťom pápež František rodičom odporúča **výchovu k solidárnosti**:

„Rodinná výchova k solidárnosti. Toto je odovzdávanie viery vo výchove k solidarite, v dielach milosrdenstva. Diela milosrdenstva pomáhajú rásť viere v srdciach. Toto je veľmi dôležité. Rád kladiem dôraz na sviatok, na nezištnosť, na vyhľadávanie iných rodín a prežívania viery ako priestoru rodinnej pohody. Myslím si, že je potrebné pridať aj ďalší prvok. Nie je sviatok bez solidárnosti. Tak ako niet solidárnosti bez sviatku, pretože ak je niekto solidárny, je radostný a odovzdáva radosť.

Nechcem vás unudiť: porozprávam vám jednu vec, ktorú som spoznal v Buenos Aires. Jedna mama, bola obedovala s tromi deťmi, šesť, štyri a pol a trojročným; neskôr ešte mala ďalšie dve. Manžel bol v práci. Oni práve obedovali a mali práve milánske rezne, áno, ona mi to povedala, a každé z detí malo jeden na tanieri. Niekto zaklope na dvere. Najstaršie dieťa ide, otvorí dvere, pozrie sa, vráti sa a hovorí: „Mama, je tu chudobný a pýta si jedlo.“ A mama, múdra, sa opýta: „Čo urobíme? Dáme alebo nedáme?“ – „Áno, mama, dajme, dajme!“ Boli tam ešte ďalšie rezne. Mama povedala: „Á, veľmi dobre: urobíme dva chlebičky. Každý odreže polovicu zo svojho a urobíme dva chlebičky.“ – „Mama, ale sú tam ďalšie“ – „Nie tie sú na večeru.“ A mama ich naučila solidárnosti, ale takej, čo niečo stojí, nie tej, čo je z nadbytku! Ako príklad stačí toto, ale rozosmeje vás vedieť ako skončil príbeh. Týždeň potom musela ísť mama na nákup. Poobede, okolo štvrtej, nechala všetky tri deti na nejakú hodinku samé, boli dobré. A odišla. Keď sa mama vráti, nie sú tam traja, ale štyria! Tri deti a bezdomovec, ktorý prišiel pýtať almužnu a oni ho nechali vojsť a pili spoločne kávu s mliekom... To je záver trochu na rozosmätie. Vychovávať k solidarite, to znamená ku skutkom milosrdenstva.“

Poslednú otázku na stretnutí na štadióne Meazza - San Siro položila pápežovi Františkovi pani Valéria, matka rodiny, ktorá je katechétkou v jednej z milánskych farností:

„Učili ste nás, že na výchovu mladého človeka je potrebná celá dedina. Aj náš arcibiskup nás počas týchto rokov podnietil k spolupráci, aby bolo spolupráca medzi vychovávateľmi. Chceli by sme Vás teda poprosiť o radu, ako sa môžeme otvoriť k dialógu a konfrontácii so všetkými vychovávateľmi, ktorí majú do činenia s našimi mladými.“

Svätý Otec odpovedal:

„Odporúčam výchovu založenú na [spojení] „**rozmýšľať-cítiť-robiť**“, to znamená výchovu sústredenú na rozum, na srdce i na ruky, na tieto tri jazyky. Vychovávať v súzvuku týchto troch jazykov, aby tak mladí, chlapci a dievčatá, dokázali premýšľať nad tým, čo cítia a robia, precítiť to, nad čím premýšľajú a čo robia, a robiť to, nad čím premýšľajú a čo cítia. Neoddeľovať tieto tri veci, ale [udržať] všetky tri spolu.

Vzdelávať nielen rozum: to znamená nedávať len základy intelektuálne, ktoré sú dôležité, ale bez srdca a bez rúk sú nanič, neslúžia. Výchova musí byť harmonická. Ale možno to povedať aj takto: vychovávať obsahmi, myšlienkami, životnými postojmi a hodnotami. Aj takto sa to dá povedať. Ale nikdy nevychovávať len napr. poznatkami, myšlienkami. Nie. Vo výchove musí rásť aj srdce, a tiež „čin“ - postoj a spôsob, ako sa správať v živote.“

Vo svojej odpovedi katechétom pápež František pokračoval konkrétnym príbehom o múdrom prístupe učiteľa, ktorý dokázal žiaka **správne motivovať**:

„V súvisi s tým predchádzajúcim, spomínam si ako v jednej škole bol žiak, ktorý bol veľmi dobrý vo futbale, ale bol pohromou v správaní sa v triede. Dali mu podmienku, že ak sa nezačne dobre správať, nemôže hrať futbal, ktorý mal veľmi rád! Keďže sa naďalej správal zle, dva mesiace nemohol hrať futbal a to ešte zhoršilo situáciu. Buďme pozorní, keď sa dávajú testy: tento chlapec sa zhoršil! Je to pravda, poznal som ho. Jeden deň tréner šiel hovoriť s riaditeľkou a vysvetlil jej: „Toto nefunguje! Nechaj ma niečo skúsiť“, povedal riaditeľke, a požiadal ju, aby chlapec mohol opäť hrať. „Skúsime“, povedala riaditeľka. A tréner ho urobil kapitánom družstva. Vtedy to dieťa, ten chlapec pocítil, že ho berú vážne, vycítil, že môže vydať zo seba to najlepšie a začal sa nielen lepšie správať, ale zlepšil sa celkovo. Toto sa mi zdá veľmi dôležité vo výchove. Veľmi dôležité.

Medzi našimi študentmi sú niektorí, ktorých priťahuje šport a nie natoľko vedy, iní sú lepší v umení než v matematike, a iní sú zas lepší vo filozofii ako v športe. Dobrý učiteľ, vychovávateľ alebo tréner vie podporiť dobré predpoklady svojich žiakov a nezanedbať ostatné. A tu sa hovorí o výchovnom fenoméne, ktorý sa volá *transfer*: robiac dobre a s radosťou jednu vec, prínos sa prenesie na inú. Hľadať, kde dám väčšiu zodpovednosť, kde sa mu viac páči, a on sa zlepší. A vždy robí dobre stimulovať ich, ale deti sa potrebujú aj zabaviť a spať. Výchova čisto bez priestoru pre nezištnosť nefunguje.“

Na záver pápež František opäť nadviazal dialóg s prítomnou mládežou, aby ich vyzval k osobnému rozhodnutiu povedať **jednoznačné nie šikanovaniu**:

„V tejto dobe je jeden mrzký fenomén, ktorý ma znepokojuje pri výchove, je to šikanovanie. Prosím vás, dajte pozor. A teraz sa opýtam vás, birmovanci. V tichu ma, prosím, počúvajte. V tichu. Vo vašej škole, vo vašej štvrti, je niekto, z koho si uťahujete, robíte mu napriek, lebo má nejaký nedostatok, je tučný, je veľmi chudý alebo niečo iné? Rozmýšľajte. A vám robí radosť zahanbiť ho a aj ho pre to biť? Premýšľajte. Toto sa volá šikanovanie (*bullying*). Prosím vás... Prosím vás, pri sviatosti birmovania dajte sľub Pánovi, že to nikdy nebudete robiť a nikdy nedovoliťe, aby sa to robilo na vašom internáte, vo vašej škole, vo vašej štvrti. Je to jasné?“
[„Áno!!!“, veľký potlesk]